

Geliş Tarihi (Received): 23.09.2019

Kabul Tarihi (Accepted): 01.12.2019

SPORMETRE, 2019,17(4),265-274

DOI: 10.33689/spormetre.637261

PROFESYONEL FUTBOLCULARDA HEDEF YÖNELİMİNİN MOTİVASYONEL YÖNELİM ÜZERİNE ETKİSİ

Erdem ÇAKALOĞLU¹, Onur AKYÜZ¹, Buse SULU¹, Perican BAYAR¹

¹Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Öz: Bu araştırmanın amacı, profesyonel futbolcuların hedef yönelimlerinin motivasyonel yönelimlerini nasıl etkilediğini incelemektir. Araştırmaya 121 (Xyaş= 23.6± 3.6 yıl) profesyonel futbolcu katılmıştır. Katılımcıların hedef yönelimlerini belirlemek için Toros (2001) tarafından Türk popülasyonuna uyarlanan “Sporda Görev ve Ego Yönelimi Ölçeği (SGYÖ)”, motivasyonel yönelimlerini belirlemek için ise Kazak (2001) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Sporda Güdülenme Ölçeği (SGÖ)” kullanılmıştır. Verilerin analizi için İlk aşamada katılımcıların SGYÖ’den aldıkları puanlara göre 4 grup oluşturulmuştur: Yüksek ego- Düşük görev, Düşük ego- Yüksek görev, Yüksek ego-Yüksek görev ve Düşük ego-Düşük görev. Sonrasında 4 (Grup) x 3 (içsel, dışsal, amotivasyon) One Way ANOVA’dan faydalanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre Düşük Ego-Yüksek Görev yönelimli sporcular, Yüksek Ego-Düşük Görev yönelimli sporculara göre içsel motivasyon alt boyutundan anlamlı düzeyde daha yüksek puan almışlardır (p<0.05). Grupların Amotivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar incelendiğinde Düşük Ego-Yüksek Görev yönelimi grubu puanları, Düşük Ego-Düşük Görev ve Yüksek Ego-Yüksek Görev yönelimi gruplarından anlamlı düzeyde daha düşüktür (p<0.05). Bu Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, Yüksek Görev-Düşük Ego yönelimli futbolcuların Düşük Görev-Yüksek Ego yönelimlilere göre daha fazla içsel motivasyona sahip olduğu söylenebilir. Bu durum literatürde yer alan birçok çalışma ile paralellik göstermektedir (Ryan ve Deci, 2007; van de Pol ve ark., 2012). Daha başarılı sporcuların yetişmesine katkı sağlamadaki kritik önemi göz önüne alındığında içsel motivasyonu ve görev yönelimini arttırmaya yönelik çalışmaların arttırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Hedef Yönelimi, Motivasyon

THE EFFECT OF GOAL ORIENTATION ON MOTIVATIONAL ORIENTATION IN PROFESSIONAL SOCCER PLAYERS

Abstract: The aim of this study is to investigate how the goal orientations of professional footballers affect their motivational orientations. 121 (Xyas = 23.6 ± 3.6 years) professional football players participated in the study. In order to determine the target orientations of the participants, ‘Sporda Görev ve Ego Yönelimi Ölçeği (SGYÖ)’ adapted to Turkish by Toros (2001) and to determine their motivational orientations, ‘Sporda Güdülenme Ölçeği (SGÖ)’ adapted to Turkish by Kazak (2001) were used. For the analysis of data In the first stage, 4 groups were formed according to the scores obtained by the participants from the SGYÖ: High ego-Low task, Low ego-High task, High ego-High task and Low ego-Low task. Then 4 (Group) x 3 (internal, external, amotivation) One Way ANOVA was used. According to the findings of the study, Low Ego-High Task-oriented athletes scored significantly higher than the intrinsic motivation sub-dimension compared to High Ego-Low Task-oriented athletes (p <0.05). When the scores obtained from the Amotivation sub-dimension of the groups were examined, the Low Ego-High Task orientation group scores were significantly lower than the Low Ego-Low Task and High Ego-High Task orientation groups (p <0.05). When the results of this study are examined, it can be said that high duty-low ego-oriented players have more intrinsic motivation than low duty-high ego-oriented players. This situation is in parallel with many studies in the literature (Ryan and Deci, 2007; van de Pol et al., 2012). Given the critical importance of contributing to the training of more successful athletes, it is recommended to increase efforts to increase intrinsic motivation and task orientation.

Keywords: Football, Goal Orientation, Motivation

GİRİŞ

Futbol, teknik, taktik, psikolojik, duyuşsal ve sosyal faktörlerin etkileşime girdiği en karmaşık sporlardan biridir (Davids ve ark., 2005). Futbol dinamik bir spor olarak kabul edilmektedir ve hem izleyenler hem de oyuncular için çok çekici bazı özelliklere sahip bir spordur. Bu durum, bir dizi basit hareketin birleştirilmesinin spora katılanlarda heyecan uyandırmasından kaynaklanmaktadır (Pazo ve ark., 2012).

Hedef yönelimi, Nicholls (1989) tarafından ortaya atılan başarı hedefi kuramı ile açıklanmaktadır. İnsanlar, başarı hissini hedeflerine ulaştıkları anda elde ederler. Başarı duygusu, başarılan hedeflerin sonucu olarak yaşanır. Bu duygunun değeri, sporcu tarafından başarılan hedefin büyüklüğü ile ilişkilidir. Nicholls'a (1989) göre her eylem doğası gereği içsel olarak motive edilir. Bir kişinin nasıl yetkinlik gösterdiği iki farklı yöne ayrılabilir: Görev yönelimi ve ego yönelimi (Lochbaum ve ark., 2016). Görev yönelimi, beceri veya kişisel gelişim konularında yetkinlik gösterdiğini düşünen kişileri ifade eder. Hedef yönelimine ilişkin literatür bulguları, kişilerin görev yönelimli olmasının daha uzun süre dayanan ve uzun vadeli başarılar kazandıran daha olumlu sporcular ortaya çıkarma eğiliminin olduğunu bildirmiştir (Rhea, 2019). Stephens ve Bredemier (1995), görev yönelimi yüksek olan sporcuların spor ortamında bulunmaktan memnun olduklarını ve kendilerini yetenekli hissettiğini belirtmektedir. Diğerlerinden daha yüksek görev yönelimli olan sporcular rekabet etmenin yeteneklerini geliştirmek adına bir şans olduğunu düşünürler. Bu yönelim grubu için rakip ne kadar iyi olursa, kişisel gelişim becerilerini geliştirmek o kadar önemlidir. Görev yönelimini benimseyen sporcuların önceliği beceriyi geliştirmek, öğrenmek, görevde ustalaşmak, takım uyumu ve iş birliğidir (Arıcı, 2014).

Ego yönelimi, diğerlerini yenerek ve diğer insanlarla kendini kıyaslayarak yetkinlik gösterdiğini düşünen kişileri ifade eder (Lochbaum ve ark., 2016). Ego yönelimli sporcularda; yüksek performans kaygısı (Newton ve Duda, 1993), fazla endişe ve endişe ile birlikte daha az çalışma isteği (Smith ve ark., 2006) ve başarısızlık durumlarında daha az sebat etme eğilimi gözlemlenmektedir (Sideridis ve Kaplan, 2011). Dweck ve Leggett'e göre (1988) bireyler yeteneklerini ispatlayabilecekleri faaliyetlerle daha fazla motive olurlar. Daha az çaba harcayarak başkalarını geride bıraktıklarında veya başkalarıyla eşit derecede iyi performans gösterdiklerinde başarı hissederler (Kavussanu ve ark., 2011). Ego yönelimli sporcular, yarışmada başaramayacaklarını hissettiklerinde isteksiz görünürler (Walling ve Duda, 1995). Ego yönelimli sporcular için yoğun çalışma ve çabadan daha değerli ve önemli olan algılanan yetenekleridir. Ego yönelimli sporcular, başarıya ulaşmak için centilmenlik dışı davranışları kullanmaya daha eğilimlidirler.

Spor performansına yönelik beklentilerin gerçekleşmesi için hedef yönelimlerinden görev yönelimli sporcuların daha başarılı olacakları literatürle desteklenmektedir (Ong, 2019; Toros, 2002; Walling ve Duda, 1995). Görev yönelimli sporcuların ve kişilerin başarı ile ilgili inançlarını açıklayan ve vurgulayan çalışmalar bulunmaktadır (Vazou ve ark., 2006; Castillo ve ark., 2010). Görev yönelimli hedefleri benimseyen sporcular öğrenmeyi, takıma uyum sağlamayı, iş birliği yapmayı, görevde ustalaşmayı ve beceri gelişimini ön planda tutarlar. Görev ile ilişkili hedef yöneliminin sporu içselleştirme, hoşlanma ve doyum ile pozitif ilişkili olduğu belirtilmiştir (Vazou ve ark., 2005). Bir işi kişisel olarak ustalıkla ele alan, görev odaklı sporcular, beceri geliştirme ve keyif alma gibi daha içsel motivasyonel unsurları benimsemeye isteklidirler (Deci ve Ryan, 1991).

Deci ve Ryan (1985) tarafından geliştirilen ve motivasyon ile ilgili en önemli kuramlar arasında yer alan “Bilişsel Değerlendirme Kuramı” (Cognitive Evaluation Theory) çerçevesinde kişilerin doğuştan kişisel yeterlik duygusuna gereksinim duydukları belirtilmiştir. Bu kurama göre, sportif aktiviteye katılmada ve devam ettirmede her bireyin belirli nedenleri vardır. Bu nedenler içsel ya da dışsal olabilmektedir. Bir bireyin içsel olarak motive olduğunun varsayılabilmesi için, o kişinin dışarıdan etmenler (başka bir birey gibi) olmaksızın kendi arzusu (isteği) ile bir aktiviteye katılması ve uyarıcı özelliği olan bir durum olmaksızın mücadele etmesi gereklidir.

Bireylerin dışsal bir ödül olmadığı halde belli uyaranlarla meşgul olması ya da bir etkinlikte yer alması, sadece bundan dolayı haz alması ve doyum sağlaması içsel motivasyon ile ifade edilmektedir (Vallerant ve ark., 1992). Davranışın nedenselliği içsel motivasyon durumunda bireyin içindedir. Bu tür motivasyon bireylerin merak, ilgi ve yetenek gibi en önemli gereksinimlerinden kaynaklanır. Başarı durumu ile yüksek düzeydeki içsel motivasyon pozitif ilişkilidir (Yazıcı, 2009).

İçsel motivasyon iki aşamadan oluşmaktadır:

1. *Zihinsel*; kişinin aklında nereye gideceğini oluşturması, kavramasıdır.
2. *Fiziksel*; kişinin varmak isteği yöne doğru hareket etmesidir (Koruç, 2002).

Dışsal motivasyon, diğer insanlar tarafından kişiye verilen, davranışın tekrarlanma olasılığını arttırıp azaltabilen, başka bir deyişle pozitif veya negatif etkilerde bulunabilen maddi, manevi değerler taşıyan pekiştireçlerdir. Maddi materyaller dışsal ödül olarak kabul edilebilirler (Soyer ve ark, 2010). Dışsal motivasyon doğrudan sporcunun kendisi ile ilgili bir durum değildir. Dış ortamdaki durumların sporcuda oluşturmuş olduğu olumlu ya da olumsuz etkilerdir.

Literatürde yer alan çalışmalarda, içsel motivasyon ile hedef yönelimi boyutları arasında bir ilişki olduğu ileri sürülmüştür (Duda ve White, 1992; Kavussanu ve Roberts, 1996; Lochbaum ve Roberts, 1993). Spor ortamında motivasyon ve performansın, kişinin istediği amaca ulaşmasındaki yetenek veya yeterliği konusundaki algı ve inancı ile yakından ilgili olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla başarı bir motivasyonel unsur olarak da tanımlanabilir (Zaccaro ve ark, 1995). Bir işi kişisel olarak ustalıkla ele alan, görev odaklı bir sporcu, beceri geliştirme ve keyif alma gibi daha içsel motivasyonel unsurları benimsemeye isteklidir (Deci ve Ryan, 1991). Sporcuların ne şekilde motive olduğunu anlamak, onları branşlarında tutmak ve uzun vadeli başarılarını sürdürmek adına çok büyük önem arz etmektedir (Rhea, 2019). Ayrıca spora katılan bireylerde motivasyon ve hedef yönelimini anlamak, uzun vadede bağlılığı ve performansı geliştirmek için antrenman programları geliştirmede ve koçluk stratejileri oluşturmada yardımcı olabilir. Bu araştırmanın amacı, profesyonel futbolcuların hedef yönelimlerinin motivasyonel yönelimlerini nasıl etkilediğini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma profesyonel futbol sporcuları üzerinde tarama modeline göre yürütülmüştür. İki veya daha fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri İlişkisel tarama modelleridir (Karasar, 2005).

Çalışma Grubu

Çalışmaya katılan 121 profesyonel futbolcunun yaş ortalaması 23.6 ± 3.6 yıl, spor yapma süreleri ortalaması ise 13.4 ± 2.9 yıldır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan ‘Kişisel Bilgi Formu’ ile araştırmanın çalışma grubunu oluşturan sporculardan bilgi toplamak amaçlanmıştır. Bu form, yaş, cinsiyet ve spor branşı ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Sporda Görev ve Ego Yönelimi Ölçeği: Duda (1989; 1992) tarafından geliştirilen Sporda Görev ve Ego Yönelim Ölçeği (SGYÖ), 7’si görev, 6’sı ego yönelimi olmak üzere 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türk sporcularına uyarlama çalışması Toros (2004) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda, görev yönelimi hedefler için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .87, ego yönelimi hedefler için .85 olarak tespit edilmiştir (Bayar, 2010). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık değerleri görev yönelimi için .85 ve ego yönelimi için .88 olarak hesaplanmıştır.

Sporda Güdülenme Ölçeği: Pelletier ve ark. (1995) tarafından geliştirilen ‘Sporda Güdülenme Ölçeği (SGÖ), Kazak (1995) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçek 28 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 7’likert tipi bir derecelemeye sahiptir. Çalışmada ölçek alt boyutlarını içsel güdülenme-dışsal güdülenme ve güdülenmeme oluşturmaktadır. Bu üç alt boyutun alt boyutları da bulunmaktadır. İçsel güdülenmenin alt boyutları; bilmek-başarmak için içsel güdülenme, uyarın yaşamak için içsel güdülenmedir. Dışsal güdülenmenin alt boyutları ise dışsal düzenleme, içe atım ve özdeşim son olarak güdülenmeme ise tek boyutludur. Ölçeğin Cronbach alfa ile hesaplanan iç tutarlık değerleri alt ölçeklere göre İçsel Motivasyon için .89 (Bilmek ve Başarmak için içsel güdülenmede .86, uyarın yaşamak için içsel güdülenme .73), Dışsal Motivasyon için .90 (dışsal düzenleme .74, içe atım .82, özdeşim .72) ve Güdülenmeme alt ölçeğinde ise .62 olduğu belirlenmiştir (Bayar, 2010).

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 22.0 paket programında yapılmış ve yanılma düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön koşullarını sağlayıp sağlamadığı çarpıklık ve basıklık testi sonuçları incelenmesi yoluyla karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2012). Verilerin analizi için katılımcıların SGYÖ’den aldıkları puanlara göre 4 (Grup) x 3 (içsel, dışsal, amotivasyon) One Way ANOVA’dan faydalanılmıştır. Ayrıca ölçeklerin güvenilirliklerini belirlemek için Cronbach Alpha katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Ölçek puanlarının dağılımları

Ölçekler	Alt Boyutlar	n	X	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Maks.
SGÖ	Görev Yönelimi	121	4.41	.50	.04	-1.78	3.57	5.00
	Ego Yönelimi	121	4.31	.63	.02	-1.88	3.50	5.00
	İçsel Motivasyon	121	5.90	.85	-.31	-.87	4.00	7.00
SGYÖ	Dışsal Motivasyon	121	5.56	.58	-.44	.04	4.18	7.00
	Amotivasyon	121	2.36	1.16	1.75	3.04	1.00	7.00

Ölçeklerden alınan puanların çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde verilerin normal dağıldığı söylenebilir (Tablo 1). Yapılan diskriminat analizi sonrasında SGÖ verilerinin betimsel istatistiklerine bakıldığında (Tablo 2), çalışmanın yürütülebilmesi için yeterince verinin bulunduğu görülmektedir.

Tablo2. Katılımcıların ego-görev yönelimine göre SGÖ puanlarına ait betimleyici istatistikleri

Alt Boyut	Grup	N	X	Ss
İçsel Motivasyon	Düşük Ego-Yüksek Görev	40	6.18	.92
	Yüksek Ego-Düşük Görev	37	5.50	.37
	Düşük Ego-Düşük Görev	20	5.92	.96
	Yüksek Ego-Yüksek Görev	24	6.02	.97
Dışsal Motivasyon	Düşük Ego-Yüksek Görev	40	5.60	.62
	Yüksek Ego-Düşük Görev	37	5.54	.33
	Düşük Ego-Düşük Görev	20	5.42	.56
	Yüksek Ego-Yüksek Görev	24	5.67	.82
Amotivasyon	Düşük Ego-Yüksek Görev	40	1.52	.30
	Yüksek Ego-Düşük Görev	37	2.00	.20
	Düşük Ego-Düşük Görev	20	3.42	1.80
	Yüksek Ego-Yüksek Görev	24	3.43	.73

Bu durumda ego puanı yüksek, görev puanı düşük olan ego yönelimli sporcular ile, görev puanı yüksek ego puanı düşük olan görev yönelimli olarak adlandırılan sporcuların, SGÖ puanlarına göre yapılan tek yönlü varyans analizinde (Tablo 3), katılımcıların ego-görev yönelimlerine göre verileri incelendiğinde, içsel motivasyon alt boyutunda anlamlı düzeyde fark görülmektedir ($F_{(3, 117)} = 4.82, p=0.003$). Yapılan post hoc analizi sonuçlarına göre Düşük Ego-Yüksek Görev yönelimli sporcular, Yüksek Ego-Düşük Görev yönelimli sporculara göre içsel motivasyon alt boyutundan anlamlı düzeyde daha yüksek puan almışlardır ($p<0.05$). Düşük Ego-Düşük Görev ve Yüksek Ego-Yüksek Görev grubunda yer alan sporcuların diğer gruplara göre içsel motivasyon puanlarında anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 3. Katılımcıların ego-görev yönelimine göre SGÖ puanlarına ait ANOVA sonuçları

Alt Boyut	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler ortalaması	F	P
İçsel Motivasyon	Gruplar arası	9.511	3	3.17	4.82	.003
	Gruplar içi	76.92	117	.66		
	Toplam	86.43	120			
Dışsal Motivasyon	Gruplar arası	.72	3	.24	.703	.552
	Gruplar içi	39.99	117	.34		
	Toplam	40.72	120			
Amotivasyon	Gruplar arası	82.59	3	27.53	41.09	.001
	Gruplar içi	78.39	117	.67		
	Toplam	160.98	120			

Grupların dışsal motivasyon alt boyut puanları arasında anlamlı düzeyde farka rastlanılmamıştır ($F_{(3, 117)} = 0.70, p=0.552$). Son olarak, grupların Amotivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar incelendiğinde gruplar arası anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F_{(3, 117)} = 41.09, p=0.001$). Post hoc analiz sonuçları incelendiğinde Düşük Ego-Yüksek Görev yönelimi grubunun Amotivasyon alt boyut puanları Düşük Ego-Düşük Görev ve Yüksek Ego-Yüksek Görev yönelimi gruplarından anlamlı düzeyde daha düşüktür ($p<0.05$). Benzer şekilde Yüksek Ego-Düşük Görev yönelimi grubu puanları Düşük Ego-Düşük Görev ve Yüksek Ego-Yüksek Görev yönelimi grubu puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür ($p<0.05$). Yüksek Ego-Yüksek Görev yönelimli grup ile Düşük Ego-Düşük Görev yönelimli grup arasında Amotivasyon alt boyutunda anlamlı düzeyde farka rastlanılmamıştır ($p>0.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın bulgularına bakıldığında, Yüksek Görev-Düşük Ego yönelimli (Görev Yönelimli) futbolcuların Düşük Görev-Yüksek Ego yönelimlilere (Ego Yönelimli) göre daha fazla içsel motivasyona sahip olduğu söylenebilir. Gonzalez (2019), kaya tırmanışı yapan sporcular üzerinde yürütmüş olduğu çalışmada görev yönelimi ile içsel motivasyon ve ego yönelimi ile dışsal motivasyon arasında pozitif bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Bu durum bizim çalışmamızla ve literatürde yer alan birçok çalışma ile paralellik göstermektedir (Lochbaum ve ark., 2016; Ryan ve Deci, 2007; van de Pol ve ark., 2012). Benzer şekilde Koenig ve Butki (2000) futbolcular üzerinde yapmış oldukları çalışmada, ego yönelimi puanları ile dışsal motivasyon puanları arasında ve görev yönelimi puanları ile içsel motivasyon puanları arasında pozitif bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Ntoumanis (2001), 268 sporcu üzerinde yapmış olduğu çalışmada görev yöneliminin içsel motivasyonu pozitif olarak yordadığını bildirmiştir.

Çalışmamızın bir diğer bulgusu sporcuların hedef yönelimlerinin dışsal motivasyon düzeylerine etki etmemiş olmasıdır. Bu sonuç Ntoumanis (2001)'in yüksek ego ve yüksek görevli bireylerin düşük ego ve yüksek görevli bireylere göre daha ego yönelimli olduğunu bildiren çalışması ile çelişmektedir. Bizim çalışmamızda yer alan sporcuların profesyonel futbolcular oldukları göz önüne alındığında, futbolun diğer branşlara göre daha fazla maddi kazanç sağlama potansiyelinin olması nedeniyle böyle bir farklılık gözlemlenmemiş olması söz konudur.

Çalışmamızda görev yönelimli grubun Amotivasyon alt boyut puanları, düşük ego-düşük görev ve yüksek ego-yüksek görev yönelimi gruplarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. Koumpoula ve ark. (2011), ritmik cimnastik sporcuları üzerinde yürütmüş oldukları araştırmada katılımcıların yüksek düzeyde içsel, orta düzeyde dışsal motivasyon ve düşük düzeyde amotivasyon puanları aldıklarını bildirmişlerdir. Yapmış olduğumuz çalışmada ise içsel ve dışsal motivasyon düzeyleri yüksek, amotivasyon düzeyleri orta düzeye yakındır. Bu sonuçlara göre sporcuların motivasyonlarının uzun vadede düşmemesi için düşük ego-yüksek görev yönelimli olmaları bir avantaja, yüksek dışsal motivasyon yönelimi ise dezavantaja neden oluyor olabilir. Ancak profesyonel anlamda bakıldığında sporcuların üst düzeyde yer almaları için yüksek ego-yüksek görev yönelimli olmaları daha istendiktir. Bunun yanında uzun vadede profesyonel sporcuların motivasyonlarını düşüren bir etmen olabilir. Bu konu da derinlemesine araştırmaya muhtaçtır ve boylamsal çalışmalara ihtiyaç vardır.

Yapılan bu çalışmanın sınırlılıkları bulunmaktadır. Katılımcıların resmi maçlarda genelde asıl ya da yedek mi olarak takımda yer aldıkları ölçülmemiştir. Filho ve ark. (2018) resmi maçlarda uzun süre görev alan futbolcuların, kısa süre görev alanlara göre içsel olarak daha fazla motive olduklarını bildirmişlerdir. Hepler ve Witte (2016) basketbolcular üzerinde yaptıkları çalışmada yedek başlayan oyuncuların ilk 5'te başlayanlara göre dışsal motivasyonlarının daha yüksek olduğunu ve daha yüksek düzeyde amotivasyon puanlarına rastlandığını bildirmişlerdir. Dolayısıyla içsel motivasyonu etkileyen faktörlerden birisi katılımcıların resmi maçlarda aldıkları süre olabilir. Ayrıca katılımcıların antrenörlerinin ne tür bir liderlik tarzıyla antrenman yaptırdıkları ölçülmemiştir. Adzhar ve ark. (2019) koçların demokratik liderlik tarzları ile oyuncuların içsel ve dışsal motivasyon düzeyleri arasında orta düzeyde bir ilişkiye rastlamıştır. Futbol antrenörlerinin genelde otokratik bir tarzda olduğu düşünüldüğünde bu durum da futbolcuların içsel motivasyon düzeylerini etkiliyor olabilir. Ölçeklerin uygulanması sezon başında gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla sezon ortası ya da sonunda takımların başarı düzeyleri katılımcıların motivasyon düzeylerini etkileyebilir. Çeşitli zaman aralıklarında ölçümler yapılarak bu tür çalışmalar daha da genişletilebilir. İçsel motivasyonu etkileyebilecek bir faktör olan sporcuların ikinci bir spor branşı ile ilgilenip ilgilenmedikleri araştırmamızda yer

almamıştır. Hendry ve ark. (2014), tek bir spor branşında yer alan elit futbolcuların, birden fazla branşla ilgilenen elit futbolculara göre içsel motivasyonlarının daha düşük olduğunu bildirmiştir.

Takım çalışması (futbol gibi takım sporlarında), oyunun teknik ve taktiksel yönlerinin gelişmesi kapsamında ele alınmaktadır (Balaguer, 2002). Görev yönelimi, takım düzeyinde teknik ve taktiksel gelişim ve kişinin bireysel performansı ile ilgili olarak algıladığı fiziksel gelişimi ile ilişkilidir. Takımların daha iyi olması için bireysel olarak oyuncuların hücum ve/veya savunma ile ilgili sorumluluklarını (rollerini) yerine getirmesi beklenir. Bu sorumluluklar yüksek oranda görev odaklı olduğunda, sporcuların birlikte çalışmalarının başarıya katkıda bulunacağına inanmaları daha olasıdır. Ülkemizde altyapılardan başlamak üzere kişilerin görev yönelimine eğilimlerinin artmasına yönelik yapılacak çalışmalar takım sporlarında uzun vadede daha başarılı sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir. Kişilerin dışsal olarak motive olduğu bir ortamda dışsal faktörlerin ortadan kalkmasıyla sporu bırakacakları göz önüne alındığında, içsel motivasyon spora devam etmede oldukça önemlidir. Bunun yanında, Menegassi ve ark. (2018) kişilerin motivasyon düzeyleri ile taktiksel performanslarının pozitif ilişkili olduğunu bildirmişlerdir. Bu durum yine takım çalışması gerektiren futbol sporunda ayrıca önem arz etmektedir. Dahası, Sheean ve ark. (2018) yapmış oldukları çalışmada, bireylerin içsel motivasyonları ve görev yönelimlerinin mental sağlıkla pozitif ilişkili olduğunu bildirmişlerdir. Bu nedenle içsel motivasyonu ve görev yönelimini arttırmaya yönelik çalışmaların arttırılması önerilmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmaya göre, görev yönelimli futbolcular, ego yönelimlilere göre daha fazla içsel motivasyona sahiptir. Bununla birlikte sporcuların hedef yönelimleri dışsal motivasyon düzeyleri üzerinde bir etkiye sahip değildir. Düşük ego-yüksek görev yönelimli sporcuların amotivasyon düzeyleri diğer gruplara göre daha düşük düzeydedir ve motivasyonun uzun vadede optimal düzeyde tutulmasında görev yönelimine daha fazla önem verilmesi fayda sağlayabilir.

KAYNAKLAR

Adzhar, R. J. I., Abd Aziz, S., Zakaria, J., Osman, N., Azmi, S. H. (2019). Correlation between leadership style and athlete motivation among males and females adolescents. *Malaysian Journal of Movement, Health & Exercise*, 8(2), 45-56

Aracı, H. Aracı, Ş. (2014) *Spor Bilimleri Öğretimi* (1. Basım) Ankara

Bayar, P. (2010). Türkiye’de kullanılan egzersiz ve spor psikolojisi testleri. *Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara*.

Balaguer, I., Duda, J. L., Atienza, F. L., Mayo, C. 2002. Situational and dispositional goals as predictors of perceptions of individual and team improvement, satisfaction and coach ratings among elite female handball teams. *Psychology of Sport & Exercise*, 3: 293–308.

Castillo, I., Tomás, I., Balaguer, I., Fonseca, A. M., Dias, C., Duda, J. L. (2010). The Task and Ego Orientation in Sport Questionnaire: Testing for measurement invariance and latent mean differences in Spanish and Portuguese adolescents. *International Journal of Testing*, 10(1), 21-32.

Daivids, K., Araújo, D., Schuttleworth, R. Applications of dynamical systems theory to football. In *Science and Football V*; Reilly, T., Cabri, J., Araújo, D., Eds.; Routledge: London, UK, 2005; pp. 547–560

Deci, E. L., Ryan, R. M. (1985). Cognitive evaluation theory. In *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior* (pp. 43-85). *Springer*, Boston, MA.

Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Ryan, R. M. (1991). Motivation and education: The self-determination perspective. *Educational Psychologist*, 26(3-4), 325-346.

Duda, J. L. (1989). Relationship between task and ego orientation and the perceived purpose of sport among high school athletes. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11(3), 318-335.

Duda, J. L., White, S. A. (1992). Goal orientations and beliefs about the causes of sport success among elite skiers. *The Sport Psychologist*, 6(4), 334-343.

Dweck, C. S., Leggett, E. L. (1988). A social-cognitive approach to motivation and personality. *Psychological Review*, 95(2), 256.

Gonzalez, G. B. (2019). Motivation and goal orientation in rock climbers. *Journal of Sport Behavior*, 42(1).

Hendry, D. T., Crocker, P. R., Hodges, N. J. (2014). Practice and play as determinants of self-determined motivation in youth soccer players. *Journal of Sport Sciences*, 32 (11), 1091-1099.

Hepler, T. J., Witte, K. S. (2016). Motivational regulations and goal orientation in division III basketball players: Gender and playing status differences. *International Journal of Kinesiology and Sports Science*, 4(2), 62-71.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 15. Baskı, Ankara: Nobel Yayınevi.

Kavussanu, M., Roberts, G. C. (1996). Motivation in physical activity contexts: The relationship of perceived motivational climate to intrinsic motivation and self-efficacy. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(3), 264-280.

Kavussanu, M., White, S. A., Jowett, S., England, S. (2011). Elite and non-elite male footballers differ in goal orientation and perceptions of parental climate. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 9(3), 284-290.

Kazak, Z. (1995). " Sporda güdülenme ölçeği-sgö-" nin türk sporcuları için güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 15(4), 191-206.

Koenig, C.J. Butki, B.D. (2000). Motivation, goal orientation, and perceived motivational climate in youth soccer players. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 22 (4), 358

Koruç Z, (2002) Sporda self determinasyon kuramı, 7. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 279-285, Antalya

Koumpoula, M., Tsopani, D., Flessas, K., Chairopoulou, C. (2011). Goal orientations and sport motivation, differences between the athletes of competitive and non-competitive rhythmic gymnastics. *J Sport Med Phys Fit*, 51(3), 480-488.

Lochbaum, M. R., Roberts, G. C. (1993). Goal orientations and perceptions of the sport experience. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 15(2), 160-171.

Lochbaum, M., Kazak Çetinkalp, Z., Graham, K. A., Wright, T., Zazo, R. (2016). Task and ego goal orientations in competitive sport: A quantitative review of the literature from 1989 to 2016. *Kinesiology: International Journal of Fundamental and Applied Kinesiology*, 48(1), 3-29.

Lochbaum, M., Zazo, R., Kazak Qelinkalp, Z., Wright, T., Graham, K. A., Kontinen, N. (2016) . A meta-analytic review of achievement goal orientation correlates in competitive sport: A follow-up to Lochbaum et al.(2016). *Kinesiology: International Journal of Fundamental and Applied Kinesiology*, 48, 159-173.

Menegassi, V. M., Rechenchosky, L., Borges, P. H., Nazario, P. F., Carneiro, A. F., Fiorese, L., Rinaldi, W. (2018). Impact of motivation on anxiety and tactical knowledge of young soccer players. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(1), 170-174.

Newton, M., Duda, J. L. (1993). The relationship of task and ego orientation to performance: Cognitive content, affect, and attributions in bowling. *Journal of Sport Behavior*, 16(4), 209.

- Nicholls, J. G. (1989). The competitive ethos and democratic education. Harvard University Press.
- Ntoumanis, N. (2001). Empirical links between achievement goal theory and self-determination theory in sport. *Journal of Sports Sciences*, 19(6), 397-409.
- Ong, N. C. (2019). Assessing objective achievement motivation in elite athletes: A comparison according to gender, sport type, and competitive level. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(4), 397-409.
- Pazo, C.I., Sáenz-López, P., Fradua, L. Influencia del contexto deportivo en la formación de los futbolistas de la selección española de fútbol. *Rev. Psicol. Dep.* 2012, 21, 291–299.
- Pelletier, L. G., Tuson, K. M., Fortier, M. S., Vallerand, R. J., Briere, N. M., Blais, M. R. (1995). Toward a new measure of intrinsic motivation, extrinsic motivation, and amotivation in sports: The Sport Motivation Scale (SMS). *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(1), 35-53.
- Rhea, N. A. (2019). Goal Orientations and Beliefs About Success in Age Group Swimmers. *University of the Pacific*.
- Ryan, R. M., Deci, E. L. (2007). Active human nature: Self-determination Theory and promotion and maintenance of sport, exercise, and health. In M. S. Hagger, N. L. Chatzisarantis (Eds.), *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Exercise and Sport* (pp. 1-19). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Sheehan, R. B., Herring, M. P., Campbell, M. J. (2018). Associations between motivation and mental health in sport: A test of the Hierarchical Model of Intrinsic and Extrinsic Motivation. *Frontiers in Psychology*, 9, 707.
- Sideridis, G. D., Kaplan, A. (2011). Achievement goals and persistence across tasks: The roles of failure and success. *The Journal of Experimental Education*, 79(4), 429-451.
- Smith, A. L., Balaguer, I., Duda, J. L. (2006). Goal orientation profile differences on perceived motivational climate, perceived peer relationships, and motivation-related responses of youth athletes. *Journal of Sports Sciences*, 24(12), 1315-1327.
- Souza Filho, M. J. D., Albuquerque, M. R., Costa, I. T. D., Malloy-Diniz, L. F., Costa, V. T. D. (2018). Comparison of the motivation level of soccer players with high and low played time in matches under-20. *Journal of Physical Education*, 29.
- Soyer, F., Can, Y., Güven, H., Hergüner, G., Bayansalduz, M., Tetik, B. (2010). Sporculardaki başarı motivasyonu ile takım birlikteliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 225-239.
- Stephens, D.E., Bredemeier, B. J. L. (1995). Moral atmosphere and judgements about aggression in girls' soccer: Relationship among moral and motivation variables. *J Sport Exer Psychology*, 18, 158-173.
- Toros, T. (2002). Elit ve elit olmayan erkek basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel (motivasyonel) iklim ve yaşam doyumu. *Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 24-36.
- Toros, T. (2004). " Sporda görev ve ego yönelim ölçeği-sgeyö-" nin türk sporcuları için güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 15(3), 155-166.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Briere, N. M., Senecal, C., Vallieres, E. F. (1992). The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and psychological measurement*, 52(4), 1003-1017.
- van de Pol, P. K., Kavussanu, M., Ring, C. (2012). Goal orientations, perceived motivational climate, and motivational outcomes in football: A comparison between training and competition contexts. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(4), 491-499.
- Vazou, S., Ntoumanis, N., Duda, J. L. (2005). Peer motivational climate in youth sport: A qualitative inquiry. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(5), 497-516.

Erdem ÇAKALOĞLU – Orcid ID: 0000-0003-1187-8276

Onur AKYÜZ – Orcid ID: 0000-0002-7631-460X

Buse SULU – Orcid ID: 0000-0003-3749-6129

Perican BAYAR – Orcid ID: 0000-0002-5797-3300

Vazou, S., Ntoumanis, N., Duda, J. L. (2006). Predicting young athletes' motivational indices as a function of their perceptions of the coach-and peer-created climate. *Psychology of Sport and Exercise*, 7(2), 215-233.

Walling, M. D., Duda, J. L. (1995). Goals and their associations with beliefs about success in and perceptions of the purposes of physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 14(2), 140-156.

Yazici, H. (2009). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: Kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33-46.

Zaccaro, S. J., Blair, V., Peterson, C., Zazanis, M. (1995). Collective efficacy. In *Self-efficacy, Adaptation, and Adjustment* (pp. 305-328). Springer, Boston, MA.